

سال دوازدهم، شمارهٔ دوم/ تابستان ۱۴۰۱/ صفحه ۹۲_۹۵

نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۹/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۵/۴

مطالعهٔ عملکرد حرارتی و هیدرودینامیکی یک کلکتور خورشیدی سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی نانولولههای کربنی چنددیواره/اکسید آهن– ترمینول وی پی ۱

فرهاد وحيدىنيا'، حسين خراسانىزاده'*، عليرضا آقايى"

^۱ دانشجوی دکتری گروه حرارت و سیالات، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران F.Vahidinia@gmail.com ^۲ استاد گروه حرارت و سیالات، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران khorasan@kashanu.ac.ir ^۳ استادیار گروه حرارت و سیالات، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران a.aghaei@kashanu.ac.ir

چکیده: در مطالعهٔ حاضر بهصورت تئوری بر مبنای یک مدل حرارتی به بررسی عملکرد یک کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی و مقایسهٔ آن با مونو نانوسیال و سیال پایه پرداخته شده است. از ترمینول وی پی ۱ بهعنوان سیال پایه و از نانوذرات اکسید آهن برای تولید مونو نانوسیال و از نانوکامپوزیت نانولولههای کربنی چنددیواره– اکسید آهن بهعنوان ذرات نانو برای تولید نانوسیال هیبریدی استفاده شده است. جریان سیال داخل لولهٔ جاذب کلکتور بهصورت مغشوش فرض شده است. نتایج نشان داد ک وقتی از نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال استفاده میشود، راندمانهای انرژی و اگزرژی کلکتور نسبت به شرایط استفاده از سیال پایه وقتی از نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال استفاده میشود، راندمانهای انرژی و اگزرژی کلکتور نسبت به شرایط استفاده از سیال پایه بیشتر هستند، ولی مقدار آنها با استفاده از نانوسیال هیبریدی اندکی کمتر از شرایطی است که سیال عامل مونو نانوسیال باشد. بیشترین افزایش راندمان انرژی کلکتور برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال نسبت به سیال پایه بهترتیب برابر با ۲/۱٪ و ۲/۲٪ و بیشترین میزان افزایش راندمان اگزرژی بهترتیب برابر ۱۹۴/۱٪ و ۱۸۵/۱۲ به دست آمد. با وجود این ضریب اصطکاک مونو نانوسیال نسبت به نانوسیال هیبریدی بولی مقور میوسیال هیبریدی است آمد. نتایج نشان داد که معیار ارزیابی عملکرد کلکتور (بازده حرارتی-هیدرودینامیکی) وقتی از نانوسیال هیبریدی استفاده شود، بیشتر از شرایطی است که میال اموسیال است ته میلیر ای نانوسیال نسبت به میزان افزایش راندمان اگزرژی بهترتیب برابر ۱۹۴/۱٪ و ۱۵/۱٪ به دست آمد. با وجود این ضریب اصطکاک مونو نانوسیال نسبت به میزان افزایش راندمان اگزرژی بهترتیب رابر و ۱۸/۱٪ به دست آمد. با وجود این ضریب اصطکاک مونو نانوسیال نسبت به

واژههای کلیدی: کلکتور سهموی خطی، نانولولههای کربنی چنددیواره، اکسید آهن، راندمان انرژی، نانوسیال هیبریدی، مونو نانوسیال، راندمان اگزرژی.

^{*} نويسنده مسئول

۱. مقدمه

از مهم ترین دغدغه های بشر در قرنهای آینده این موضوع است که اگر روزی سوختهای فسیلی تمام شود یا به هر دلیلی او نتواند از آنها استفاده کند، انرژی مورد نیاز خود را به چه صورت و از چه منبعی تـ أمین کنـد. چنـدین دهـه اسـت کـه دانشـمندان مطالعات گستردهای در این راستا انجام داده و منابع انرژی بی پایان همانند باد و خورشید را که از آنها بهعنوان انرژی پاک یاد می شود، جایگزینی شایسته برای سوخت های فسیلی معرفی کردهاند. انرژی خورشید بهعنوان فراوانترین منبع انرژی مشخص شده [۱] و تخمین زده شده است که میزان ورود انرژی خورشید به زمین برای مدت یک ساعت بیشتر از انرژی مصرفی سالیانه جوامع جهانی است [۲]. امروزه انرژی خورشید به دو صورت انرژی الکتریکی از طریق سیستمهای فتوولتائیک و انرژی حرارتی با استفاده از کلکتورهای خورشیدی، بخشی از انـرژی مـورد نیـاز جوامع آیندهنگر را تأمین میکند. کلکتورهای خورشیدی سهموی خطى بهعنوان بالغترين، رايجترين و پركاربردترين نوع كلكتورها هستند که حرارت مورد نیاز بشر را در دماهای متوسط و بالا برای کاربردهای مختلف فراهم میکنند. با توجه به پرکاربرد بودن این نوع کلکتورها، روشهای مختلفی برای بهبود راندمان آنها پیشنهاد شده است. این روشها هم به ساختار و هم به نوع سیال عامل آنها مرتبط است. استفاده از نانوسیال بهجای سیال پایـه در این کلکتورها یکی از امیدوارکنندهترین روشهای بهبود راندمان آنهاست [۳]. محتوای انرژی بالای نانوسیال ها باعث افزایش راندمان انرژی کلکتور میشود [۴]. بر این اساس مطالعات گستردهای در ارتباط با کاربرد نانوسیال های مختلف در کلکتورهای سهموی خطی انجام شده است [۵]. وزیگی و هان [۶] با استفاده از نانوسیال اکسید آلومینیوم – سیلترم ۸۰۰ عملکرد حرارتی و ترمودینامیکی یک کلکتور سهموی خطی را بهصورت عددی بررسی کردند. آنها نتیجه گرفتند که وقتی کسر حجمی تـا ٨٪ افزایش یابد، عملکرد انتقال حرارت تا ٧٤٪ افزایش می یابد. کسائیان و همکاران [۷] با استفاده از دو نانوذرهٔ نانولولههای کربنی چنددیواره (MWCNTs') و نانو سیلیکا و سیال پایه اتیلن گلیکول، عملکرد حرارتی یک کلکتور سهموی خطی جذب مستقیم را بهصورت تجربی مطالعه کردند. کسر حجمی ذرات نانو در بازهٔ ۰/۱ تا ۰/۳٪ در نظر گرفته شد. آنها دریافتند که نانوسیال MWCNTs- اتيلن گليکول عملکرد بهتری نسبت به نانوسيال

نانوسیلیکا – اتیلن گلیکول دارد. همچنین بهبود راندمان انرژی کلکتور برای دو نانوسیال MWCNTs – اتیلن گلیکول و نانوسیلیکا – اتیلن گلیکول نسبت به سیال پایه در کسر حجمی ۲۸۰٪ به ترتیب برابر با ۲۰/۴٪ و ۱۴٪ است. کسائیان و همکاران [۸] با استفاده نانوسیال MWCNTs – روغن معدنی، عملکرد یک کلکتور سهموی خطی را با دریافتکننده هایی از جنسهای متفاوت مورد ارزیابی قرار دادند. آنها گزارش کردند که بهترین عملکرد کلکتور با استفاده از دریافتکنندهٔ نوع مسی با حالت خلأ است و در کسر حجمی ۲۰۰٪ افزایش راندمان انرژی حداکثر تا ۷٪ خواهد بود.

نانوسیال های هیبریدی نسل جدید نانوسیال هستند که از ترکیب دو یا چند نانوذرهٔ مختلف در سیال پایه شکل گرفتهاند. نانوسیال هیبریدی به دو روش تولید میشود. روش اول سوسپانسیون چند نـانوذره غیرمشـابه در سـیال پایـه و روش دوم سوسپانسیون یک نانوذره کامپوزیت در سیال پایه است [۹]. تحقیقات گذشته نشان میدهد که استفاده از نانوسیال های هيبريدى بهجاي مونو نانوسيال باعث افزايش انتقال حرارت م_ىشود [١٠]. سيام ساندر و همكاران [١١] در يك لوك دایرهایشکل تحت شار حرارتی یکنواخت بر روی دیواره بهطور تجربی به بررسی انتقال حرارت جریان مغشوش و توان پمپاژ نانوسیال هیبریدی MWCNTs/ اکسید آهن در سیال پایهٔ آب پرداختند. آنها گزارش دادند که بیشترین مقدار افزایش عدد ناسلت نانوسیال هیبریدی نسبت به سیال پایه برابر ۳۱/۱٪ است. کاربرد نانوسیالهای هیبریدی در سیستمهای خورشیدی با توجه به بهبود خواص ترموفیزیکیشان نسبت به مونو نانوسیال، و سیالهای پایه میتواند عملکرد این سیستمها را بهبود ببخشد. ت_أثير دو نانوس_يال هيبري_دي MWCNTs/ اکس_يد م_س و MWCNTs/ اکسید منیزیم و سیال پایهٔ آب بر عملکرد یک كلكتور خورشيدي صفحهٔ تخت توسط ورما و همكاران [۱۲] بهطور تجربی مطالعه شد. نتایج نشان داد که راندمان انرژی کلکتور با استفاده از نانوسیال، ای هیبریدی بیشتر از مونو نانوسیال های اکسید مس - آب و اکسید منیزیم - آب است. همچنین بیشترین راندمان انرژی کلکتور با استفاده از نانوسیال MWCNTs- آب گزارش شد.

با توجه به ناآگاهی کافی در مورد خواص ترموفیزیکی نانوسیال هیبریدی و همچنین اندک بودن دادههای تجربی در مورد خواص ترموفیزیکی نانوسیال هیبریدی با سیالهای پایهای چون

^{1.} Multi Walled Carbon Nanotubes

روغنها، مطالعات مربوط به عملکرد کلکتورهای سهموی خطی با استفاده از نانوسیالهای هیبریدی محدود است. در ادامه به چند نمونه از کارهایی که در این زمینه انجام شده است، اشاره می شود. تجزیه و تحلیل یک کلکتور سهموی خطی با استفاده از مونو نانوسیال و نانوسیال هیبریدی توسط بلـوس و تیزیوانیـدیس [۱۳] بهصورت تئوري انجام شد. بدين منظور آنها از دو نانوذرهٔ اکسيد آلومینیوم و دی اکسید تیتانیوم و سیال پایـه سـیلترم ۸۰۰ اسـتفاده کردند. آنها نشان دادند که راندمان حرارتی کلکتور هنگام استفاده از نانوسیال هیبریدی نسبت به مونو نانوسیال ها بیشتر است. در مطالعهٔ آنها افزایش عدد ناسلت با استفاده از نانوسیال هیبریدی نسبت به سیال پایه برابر با ۱۲۱/۷٪، دی اکسید تیتانیوم – آب برابر با ۲۳/۸٪ و اکسید آلومینیوم- آب برابر با ۲۳/۴٪ بـه دسـت آمـد. همچنین افزایش راندمان انرژی کلکتور با استفاده از نانوسیال هیبریدی در مقایسه با سیال پایه تـا ۱/۸٪ و بـا اسـتفاده از مونـو نانوسیال حداکثر تا ۰/۷٪ گزارش شد. آل اران و همکاران [۱۴] با استفاده از نانوذرات اکسید آلومینیوم، اکسید سریم و اکسید مس و سیال پایه سیلترم ۸۰۰ به مطالعهٔ اثـر نانوسـیال هیبریـدی و مونـو نانوسیال بر عملکرد انرژی و اگزرژی یک کلکتور سهموی خطی پرداختند. مطالعهٔ آنها نشان داد که بیشترین افزایش راندمان انرژی و اگزرژی نانوسیال نسبت به سیال پایه با استفاده از نانوسیال هیبریدی اکسید آلومینیوم- اکسید سریم و سیال پایه سیلترم ۸۰۰ به دست می آید و به ترتیب برابر بـا ۱٬۰۹٪ و ۱٬۰۳٪ اسـت. آن هـا همچنین افزایش عدد ناسلت و ضریب انتقال حرارت این نانوسیال هیبریدی را نسبت به سیال پایه بهترتیب برابر ۱۶۷/۸٪ و ۲۰۰/۷٪ اعلام کردند. منبری و همکاران [۱۵] با استفاده از نانوسیال هیبریـدی، عملکـرد حرارتـی یـک کلکتـور خورشـیدی سهموی خطی جذب مستقیم را بهطور تجربی مطالعه کردند. نانوسیال مورد آزمایش از ترکیب دو نانوذرهٔ اکسید مس و اکسید آلومینیوم با کسر حجمی های مختلف در سیال پایه آب و آب-اتیلن گلیکول ساخته شده بود. آنها مشاهده کردند که راندمان انرژی کلکتور خورشیدی با استفاده از نانوسیال هیبریدی بیشتر از مونو نانوسیال است. مینا و مگلانی [۱۶] جریان آرام نانوسیال هیبریدی را در یک کلکتور سهموی خطی بهصورت عددی مطالعه کردند. آنها از نانو سیالهای هیبریدی مختلفی شامل، Cu/MgO، Cu/Al₂O₃ و Co₃O₄/GO و سیالات پایهٔ آب و مخلوط آب و اتیلن گلیکول استفاده کردند. آن ها گزارش دادند که بیشترین افزایش برای عدد ناسلت متوسط با استفاده از نانوسیال هیبریدی

مس/ اکسید منیزیم – آب در کسر حجمی ۲٪ رخ میدهد و مقدار این افزایش نسبت به عدد ناسلت سیال پایه برابر ۱۴٪ است. اخیراً در یک مطالعهٔ عددی، عملکرد حرارتی و هیدرودینامیکی یک کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی توسط اکیسیلر و همکاران [۱۷] انجام شده است. آنها از نانوسیالهای هیبریدی ZnO/Ag – سیلترم ۸۰۰ و ۲۸ کسر حجمی ۱، ۲، ۳ و ۲٪ استفاده گردهاند. جریان سیال داخل کلکتور به صورت مغشوش در نظر گرفته شده است. نتایج آنها نشان داده است که راندمان انرژی نانوذرات افزایش مییابد. همچنین آنها نتیجه گرفتند که کاراترین سیال عامل کلکتور، نانوسیال هیبریدی نقره/کسیدمنیزیم – سیلترم ۰۰۸ با کسر حجمی ۲٪ است.

بر اساس مطالعات گذشته و با مرور منابع و متون علمی مشاهده میشود که مطالعه و بررسی عملکرد حرارتی و هیدرودینامیکی سیستمهای خورشیدی با استفاده از نانوسیال هیبریدی کم است و بیشتر در مورد خواص ترموفیزیکی این نوع نانوسیال بحث شده است [۹ و ۱۸]. تعداد مطالعات مربوط به عملکرد نانوسیال هیبریدی در کلکتورهای سهموی خطی نیز اندک است. در جدول (۱) اهم این مطالعات آورده شده است. از طرفی دیگر نانولولههای کربنی چنددیواره نسبت به دیگر نانو ذرات، بهعلت داشتن محتوای انرژی بالا، بیشترین تأثیر را بر نرخ انتقال راندمان انرژی کلکتورهای خورشیدی صفحه تخت هنگامی حاصل میشود که نانوذرات از نوع نانولولههای کربنی چنددیواره مورد استفاده قرار گرفته باشد [۱۹ و ۲۰]. این موضوع در کلکتور مورشیدی لولهٔ U شکل نیز نتیجه شده است [۱۲].

بر اساس دانش نویسندگان، تاکنون مطالعهٔ عملکرد کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی MWCNTs/Fe₃O4-ترمینول وی پی ۱ صورت نگرفته است. مطالعات گذشته نشان داده است که هر چه رسانایی حرارتی نانوذره بیشتر باشد، میزان راندمان انرژی بزرگتری برای کلکتور خورشیدی حاصل می شود [۳]. با توجه به قابلیت هدایت حرارتی بسیار بالای نانوذرات نانولولههای کربنی چنددیواره از یک طرف و دارا بودن محتوای انرژی زیاد آنها از طرف دیگر، مطالعهٔ عملکرد کلکتور خورشیدی سهموی خطی با استفاده از این نانوذره و ترکیب آن با یک نانوذره کاسید فلزی موضوع مهمی برای تحقیق است. به همین دلیل در مطالعهٔ حاضر اثر نانوسیال هیبریدی MWCNTs/Fe₃O4- ترمینول وی پسی ۱ و حرارتی و هیدرودینامیکی کلکتور سهموی خطی بهصورت تئوری همچنین مونو نانوسیال اکسید آهن- ترمینول وی پی ۱ بـر عملکـرد مورد نظر قرار گرفته است.

	جدول (۱): مطالعات کدشتهٔ کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی در رژیم جریان مغشوش				
روش مطالعه	افزایش راندمان انرژی ٪	روابط مورد استفاده برای خواص ترموفیزیکی	نانوسیال هیبریدی	محققان	رديف
مدلسازي (تئوري)	١/٨	ماكسول [٢٢]، برينكمن [٢٣]	اکسید ألومینیم/ دی اکسید تیتانیم-سیلترم ۸۰۰	بلوس و تیزیوانیدیس [۱۳]	١
ما اسانی (تغییر)	١/•٩		اکسید آلومینیم/اکسید سریم-سیلترم ۸۰۰	[\ ¥]	۲
مدنساری (نبوری)	١/•٨	هافسون [۲۰۱]، برینگمن [۲۰۱]	اکسید ألومینیم/ اکسید مس–سیلترم ۸۰۰		,
	17/4		نقره/اکسید روی–سیلترم ۸۰۰		٣
شبیهسازی (عددی)	١٣/٢	ماكسول [27]، برينكمن [2۳]	نقره/ دی اکسید تیتانیم- سیلترم ۸۰۰	اکیسیلر و همکاران [۱۷]	
	14/5		نقره/ اکسیدمنیزیم– سیلترم ۸۰۰		

۲. مواد و روشها

کلکتور در نظر گرفته شده در مطالعهٔ حاضر یک کلکتور سهموی خطی مـدل 2 -LS است. ایـن کلکتـور در مطالعـات قبلی نانوسیالهای هیبریدی نیز به کـار گرفتـه شـده است [۱۳ و ۱۴]. طرحوارهٔ این کلکتور به همراه ابعاد بخش های مختلف آن در شکل (۱) ترسیم شده است. در جدول (۲) نیز علاوه بر ابعـاد اجـزای مختلف کلکتور، دیگر مشخصات مورد نیاز از جمله خواص نوری آن آورده شده است. در تحلیل حاضر سیال بـهصورت نیـوتنی و غیرقابل تراکم و رژیم جریان سیال، مغشوش فـرض شـده است. است. شرایط محیطی و تابش خورشـید در جـدول (۳) منعکس شده است [۱۳]. در ادامه، مدلسازی ریاضی و روابـط و خـواص نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بیان شده است.

۱.۲. مدلسازی ریاضی

تابش خورشید پس از برخورد به منعکسکننده به طرف لولهٔ جاذب بازتابیده می شود. مقدار جذب تشعشع توسط سیال عامل به مقدار تشعشع و خواص نوری منعکسکننده، پوشش شیشهای و لولهٔ جاذب بستگی دارد و همهٔ تابش منعکس شده جذب نمی شود و بخشی از آن تلف می شود. بنابراین با در نظر گرفتن اتلافات، موازنهٔ انرژی در حالت پایدار نوشته می شود. در بیرون از پوشش شیشهای اتلافات شامل تلفات جابه جایی ناشی از اثر باد و تلفات تشعشع بین پوشش و آسمان است. با در نظر گرفتن خلاً بین لولهٔ جاذب و پوشش، از اتلافات جابه جایی صرفنظر می شود و فقط تلفات تشعشع بین لولهٔ جاذب و پوشش شیشهای منظر می مود می شود.

جدون (۱). مسخصات ابعادی و خواص توری کلکتور مورد مطالعه				
[1٣]				
مقدار	پارامتر			
•/•99	قطر داخلی لولهٔ جاذب، (D _{ri} (m			
•/•V•	قطر خارجی لولهٔ جاذب، (D _{ro} (m			
•/1•9	قطر داخلی پوشش شیشهای، (D _{ci} (m			
•/110	قطر داخلی پوشش شیشهای، (D _{co} (m			
V/A	طول کلکتور و لولهٔ جاذب، (L (m			
۵	عرض کلکتور، (W (m			
•/٩۶	ضريب جذب لولهٔ جاذب، α			
•/٩۵	ضریب عبور پوشش شیشهای، τ			
•/٨۶	ضریب صدور پوشش شیشهای، Ec			
١	ضریب دریافت، γ			
•/٨٢٧	ضریب انعکاس منعکسکننده، βm			
•	زاویهٔ برخورد تابش، θ			

111

شایان ذکر است که در محاسبهٔ ضریب انعکاس منعکس کننده، پارامترها و خطاهای مختلفی منظور شده است. بر این اساس اثر سایه، خطای چرخش، خطاهای هندسی، تمیزی منعکسکننده و تمیزی پوشش شیشهای در هنگام محاسبهٔ این پارامتر در نظر گرفته شده است [۲۴].

جدول (۳): پارامترهای مورد استفاده در کار حاضر [۱۳]		
مقدار	پارامتر	
1	تشعشع مستقیم برخوردی به کلکتور، (W/m ²)	
۳	دمای محیط، (K)	
١	${ m V}_{ m wind}\left(m/s ight)$ سرعت باد،	
791	$T_0(K)$ دمای مرجع،	

شکل (۱): طرح کلکتور مورد مطالعه به همراه ابعاد دریافت کننده و پوشش شیشه ای

مى شود [٢۶]: $Q_u = Q_{abs} - Q_{loss}$ (۶)

اتلافات حرارتی بین لولهٔ جاذب و پوشش شیشهای از رابطـهٔ زیر حاصل میشود [۲۶]:

$$Q_{loss} = 2\pi k_{eff} L \frac{T_r - T_c}{ln \left(\frac{D_{ci}}{D_m}\right)} + \pi D_m L \sigma \frac{T_r^4 - T_c^4}{\frac{1}{\epsilon_r} + \frac{1 - \epsilon_c}{\epsilon_c} \left(\frac{D_m}{D_{ci}}\right)} \quad (V)$$

که در آن T_r دمای متوسط لولهٔ جاذب (K) و T_c دمای متوسط پوشش شیشهای (K) است. با در نظر گرفتن خلاً بین لولهٔ جاذب و پوشش شیشهای، اتلافات حرارتی در این قسمت فقط شامل اتلافات تشعشعی است که بر اساس رابطهٔ زیر بیان می شود [۲۶]:

$$Q_{loss} = \pi D_m L \sigma \frac{T_r^4 - T_c^4}{\frac{1}{\varepsilon_r} + \frac{1 - \varepsilon_c}{\varepsilon_c} \left(\frac{D_m}{D_{ci}}\right)} \tag{A}$$

اتلافات حرارتی بین پوشش شیشهای و محیط شامل اتلافات جابهجایی با هوای محیط و اتلافات تشعشعی با آسمان است که بر اساس رابطهٔ زیر به دست میآید [۲۶]: $Q_{loss} = \pi D_{co} L \sigma \varepsilon_c \left(T_c^4 - T_{sky}^4\right)$ $+ \pi D_{co} L h_{out} \left(T_c - T_{amb}\right)$ (۹) (۹) (۱۰) که در آن T_{sky} دمای آسمان (X) است و بر اساس رابطهٔ (۱۰) حاصل می شود [۲۸]: $T_{sky} = 0.0553T_{amb}^{1.5}$ (۱۰) در رابطهٔ (۹)، h_{out} (بی انتقال حرارت جابه جایی بین پوشش شیشهای و محیط اطراف (W/m²K) است و بر اساس

رابطهٔ زیر محاسبه می شود [۲۹]: $h_{out} = 4 V_{wind}^{0.58} D_{co}^{-0.42}$ (۱۱) ضریب صدور دریافتکننده با پوشش سرمت^۲ از رابطهٔ زیر به چگونگی انتقال حرارت در دریافتکنندهٔ کلکتور بین سیال عامل و محیط در شکل (۲) ترسیم شده است. Qabs Radiation T_{fm} Convection T_r T_c T_c T_c T_c T_c T_{amb} Convection T_{amb} Convection T_r T_c Convection T_{amb} Convection

$$Q_s = A_a G_b \tag{(Y)}$$

مقدار انرژی جذبشده توسط دریافتکننده مطابق با رابطهٔ (۳) به دست می آید [۱۳]:

$$Q_{abs} = \eta_{op} Q_s \tag{(4)}$$

که در آن،
$$\eta_{op}$$
 نشان دهندهٔ راندمان نوری کلکتور است. رانـدمان
نوری کلکتور با استفاده از رابطهٔ زیر قابل محاسبه است [۳]:
 $\eta_{op} = \rho_m \gamma \tau \alpha K_{\theta}$ (۴)

$$K_{\theta} = \frac{1}{\cos\theta} \left(\cos\theta + 0.000884\theta - 0.00005369\theta^2 \right) \quad (a)$$

$$i_{\theta} = \frac{1}{\cos\theta} \left(\cos\theta + 0.000884\theta - 0.00005369\theta^2 \right) \quad (b)$$

$$i_{\theta} = \frac{1}{\cos\theta} \left(\cos\theta + 0.000884\theta - 0.00005369\theta^2 \right) \quad (b)$$

2. Cermet

^{1.} Engineering Equation Solver

دست میآید [۳۰]:

ε_r = 0.05599 + 1.039×10⁻⁴T_r + 2.249×10⁻⁷T_r² (۱۲)
 انرژی مفید خروجی از دریافتکننده به سیال انتقال حرارت
 میرسد که بهصورت زیر بیان میشود [۲۶]:

 $Q_{u} = \pi D_{n} Lh(T_{r} - T_{fm})$ (۱۳) که در آن h ضریب انتقال حرارت جابه جایی سیال ($W/m^{2}K$) و T_{fm} دمای میانگین سیال (K) است. محاسبهٔ دمای میانگین سیال عامل به صورت زیر است [۳۱]:

$$T_{fm} = \frac{T_{out} - T_{in}}{ln\left(\frac{T_{out}}{T_{in}}\right)}$$
(14)

در رابطهٔ (۱۴)، T_{in} و T_{out} به ترتیب دمای ورودی و خروجی سیال عامل (K) هستند. ضریب انتقال حرارت جابه جایی سیال از طریق رابطهٔ زیر محاسبه می شود [۳۲]:

$$h = \frac{Nu \, k_{bf}}{D_n} \tag{10}$$

که در آن kbr قابلیت هدایت حرارتی سیال پایه (W/mK) و Nu بیانگر عدد ناسلت است و برای محاسبهٔ آن بـرای سیال پایـه از رابطهٔ دیتوس – بولتر استفاده می شود [۳۳]:

$$Nu = 0.023Re^{0.8}Pr^{0.4} \tag{19}$$

$$Re = \frac{4\dot{m}}{\pi D_{ri}\mu} \tag{1V}$$

$$Pr = \frac{\mu c_p}{k} \tag{1A}$$

در روابط (۱۷) و (۱۸) m دبی جرمی کلکتور برحسب (kg/s)، (J/kgK) و k بهترتیب لزجت دینامیکی (Pas)، گرمای ویژه (J/kgK) و قابلیت هدایت حرارتی (W/mK) سیال عامل کلکتور هستند.

سیام ساندر و همکاران [۳۴] بر اساس داده های تجربی، رابطهای برای عدد ناسلت مونو نانوسیال اکسید آهن – آب ارائه کردند. این رابطه همانند اکثر روابط ارائه شده بر حسب متغیرهای وابستهای همانند عدد رینولدز، عدد پرانتل و کسر حجمی نانوذرات است و به صورت رابطهٔ (۱۹) بیان شده است [۳۴].

 $Nu = 0.02172Re^{0.8}Pr^{0.5}(1+\phi)^{0.5181}$ (۱۹) که در آن ϕ کسر حجمی ذرات نانو است که در بازهٔ ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۰٪ و تعریف می شود. همچنین عدد رینولدز در بازهٔ ۲۰۰۰ تا ۲۲۰۰۰ و عدد پرانتل در بازهٔ ۳/۷۲ تا ۶/۵۰ تعریف شده است.

عدد ناسلت نانوسیال هیبریدی MWCNTs/ اکسید آهـن-آب از رابطهٔ زیر محاسبه میشود [۱۱]:

 $Nu = 0.02155 Re^{0.8} Pr^{0.5} (1+\phi)^{0.78}$ (۲۰) برای استفاده از رابطهٔ (۲۰) کسر حجمی باید بـین ۰ تـا ۱/۳، عدد رینولدز بین ۳۰۰۰ تا ۲۲۰۰۰ و عدد پرانتل بین ۴/۵۰ تا ۶/۱۳ باشد [۱۱]. انرژی مفید بهدست آمده، صرف افزایش دمـای سـیال عامـل

می شود. دمای سیال عامل خروجی از کلکتور سهموی خطی از رابطهٔ (۲۱) محاسبه می شود [۲۶].

برای محاسبهٔ ضریب اصطکاک سیال پایه از رابطهٔ بلازیوس [۳۴]، مونو نانوسیال Fe₃O₄ از رابطهٔ ساندر و همکاران [۳۴] و نانوسیال هیبریدی MWCNT/Fe₃O₄ از رابطهٔ ساندر و همکاران [۱۱] استفاده می شود که بهترتیب توسط روابط (۳۳) تا (۲۵) بیان می شوند.

$$f = \frac{4 \times 0.0791}{\text{Re}^{0.25}} \tag{(YT)}$$

$$f = 0.3491Re^{-0.25} \left(1+\phi\right)^{0.1517} \tag{YF}$$

$$f = 0.3108Re^{-0.245} \left(1+\phi\right)^{0.42} \tag{YD}$$

در رابطهٔ (۲۳) عدد رینولدز بین ۳۰۰۰ تا ۱۰^۵ و در روابط (۲۴) و (۲۵) بین ۳۰۰۰ تا ۲۲۰۰۰ است. عدد پرانتل در رابطهٔ (۲۴) بـین ۲/۷۲ تا ۶/۵۰ و در رابطهٔ (۲۵) بین ۳/۷۲ تا ۶/۳۷ است. کسر حجمی نیز برای روابط (۲۴) و (۲۵) بین ۰ تا ۶/۰ تعریف شده است. اگزرژی مفید جریان بر حسب رابطهٔ زیر بیان می شود [۱۳]:

$$E_{u} = Q_{u} - \dot{m}c_{p}T_{0} \ln\left(\frac{T_{out}}{T_{in}}\right)$$

$$(\Upsilon \varphi)$$

$$E_{u} = Q_{u} - \dot{m}c_{p}T_{0} \ln\left(\frac{T_{out}}{T_{in}}\right)$$

با توجه به اینکه در کلکتورهای خورشیدی سهموی خطی فقط از تشعشع مستقیم استفاده می شود، برای محاسبهٔ اگزرژی خورشیدی قانون پتلا مورد استفاده قرار می گیرد [۳۵].

$$E_{s} = Q_{s} \left[1 - \frac{4}{3} \left(\frac{T_{0}}{T_{sun}} \right) + \frac{1}{3} \left(\frac{T_{0}}{T_{sun}} \right)^{4} \right]$$

$$(YV)$$

که در ان T_{sun} دمای خورشید است و برابر بـا (K) ۵۷۷۰ در نظـر گرفته شده است [۱۳].

راندمان اگزرژی کلکتور بر اساس رابطهٔ زیر به دست می آید [۱۳]: $\eta_{ex} = \frac{E_u}{E}$ (۲۸)

۸۸ نشریه علمی پژوهشی مهندسی و مدیریت انرژی

۲.۲. روابط و خواص ترموفیزیکی سیال پایه و نانوسیال

سیال پایه در مطالعهٔ حاضر ترمینول وی پی ۱ در نظر گرفته شده است. ترمینول وی پی ۱ قبلاً نیز در مطالعهٔ کلکتور پارابولیک بهکارگیری شده است [۳۶ و ۳۷]. خواص ترموفیزیکی سیال پایه وابسته به دما در نظر گرفته شده است و از روابطی که قبلاً توسعه داده شده، استفاده میشود. در روابط (۲۹) تا (۳۲) خواص ترموفیزیکی سیال پایه شامل چگالی *pbf* بر حسب (*kg/m³*)، گرمای ویژه *cPbf* بر حسب (*J/kgK*)، قابلیت هدایت حرارتی *kbf* بر حسب (*M/mK*) و لزجت دینامیکی *fb* بر حسب (*mPas*)آورده شده است [۳].

$$\rho_{bf} = 1.4386 \times 10^3 - 1.8711 \times T + 2.737 \times 10^{-3}T^2$$

$$-2.3793 \times 10^{-6} T^{3}$$
 (۲۹)

$$Cp_{bf} = 2.125 \times 10^{3} - 11.017 \times T + 0.049862T^{2}$$

-7.7663×10⁻⁵T³ + 4.394×10⁻⁸ × T⁴ (r.)

$$k_{bf} = 0.14644 + 2.0353 \times 10^{-5}T - 1.9367 \times 10^{-7}T^{2} + 1.0614 \times 10^{-11}T^{3}$$
(T1)

$$\mu_{bf} = 23.165 - 0.1476T + 3.61710^{-4}T^{2} - 3.9844 \times 10^{-7}T^{3} + 1.6543 \times 10^{-10}T^{4}$$
 (mg)

در رابطهٔ (۳۲) لزجت دینامیکی برای بازهٔ دمایی بین ۳۷۳/۱۵ تا ۶۹۸/۱۵ و بر حسب (mPas) است.

خواص ترموفيزيكي نانوذرات مورد استفاده در مطالعهٔ حاضر

محاسبات جريان محاسبات انرژی و اگزرژی دادههای ورودی $Re=4\dot{m}/\pi D_{ri}\mu$ $Q_s = A_a G_b$ سيال عامل $Q_{\text{abs}} = Q_{\text{s}} \eta_{\text{opt}}$ $Pr=\mu c_p/k$ ṁ T_{in} $Nu_{bf}\!=0.023Re^{0.8}Pr^{0.4}$ $\mathbf{Q}_{abs} = \mathbf{Q}_u + \mathbf{Q}_{loss}$ $Nu_{mono,nf} = 0.02172 Re^{0.8} Pr^{0.5} (1 + \phi)^{0.5181}$ $Q_u = \dot{m}c_p(T_{out}-T_{in})$ پارامترهای شبیه سازی $Nu_{hyb,nf} = 0.02155 Re^{0.8} Pr^{0.5} (1+\phi)^{0.78}$ $\eta_{en} = Q_u \! / \! Q_s$ $G_b = 1000 \ (W/m^2)$ $f_{bf}\!=0.3164/Re^{0.25}$ $Q_{\text{loss}} = [A_{\text{ro}}\sigma(T_r{}^4\text{-}T_c{}^4)]/[(1/\epsilon_r)\text{+}((1\text{-}\epsilon_c)/\epsilon_c)(A_{\text{ro}}/A_{ci})]$ $T_{atm} = 300 \ (K)$ $T_{sun} = 5770 (K)$ $f_{mono,nf}=0.3491 \text{Re}^{-0.25} (1+\phi)^{0.1517}$ $Q_{loss} = A_{co}h_{out}(T_c\text{-}T_{amb}) + A_{co}\sigma\epsilon_c(T_c^4\text{-}T_{sky}^4)$ $T_0 = 298 (K)$ $f_{hyb,nf} = 0.3108 \text{Re}^{-0.245} (1+\phi)^{0.42}$ $Q_u = hA_{ri}(T_r - T_{fm})$ $h=Nuk_{bf}/D_{ri}$ $E_u = Q_u \text{-} \dot{m} c_p T_0 ln (T_{out}/T_{in})$ دادەھاي كلكتور $E_s = Q_s[1-(4/3)(T_0/T_{sun})+(1/3)(T_0/T_{sun})^4]$ L = 7.8 (m) $PEC = (Nu_{nf}/Nu_{bf})/(f_{nf}/f_{bf})^{1/3}$ W = 5 (m)نتايج خروجي $D_{ri} = 0.066 (m)$ $\eta_{ex} = E_u/E_s$ راندمان انرژی، ηen $D_{ro} = 0.070 (m)$ $D_{ci} = 0.109 (m)$ راندمان اگزرژی، ηex $D_{co} = 0.115 (m)$ محاسبات خواص نانوسيال $\varepsilon_c = 0.86$ دمای خروجی، Tout $\rho_{nf} = (1-\phi)\rho_{bf} + \phi\rho_{np}$ $\alpha = 0.96$ ضريب انتقال حرارت، h $c_{\text{p,nf}} = [(1\text{-}\phi)\rho_{\text{bf}}c_{\text{p,bf}} + \phi\rho_{\text{np}}c_{\text{p,np}}]/\rho_{\text{nf}}$ $\tau = 0.95$ ضریب اصطکاک، f $\gamma = 1$ $k_{nf} = k_{bf} [(k_{np} + 2k_{bf} + 2(k_{np} - k_{bf})\phi)/(k_{np} + 2k_{bf} - (k_{np} - k_{bf})\phi)]$ $\rho_{\rm m} = 0.827$ بازده حرارتی- هیدرودینامیکی، PEC $\mu_{nf} = \mu_{bf} / (1 \text{-} \phi)^{2.5}$ $\theta = 0$ شکل (۳): روش حل مدل حرارتی توسعهداده شده در حلگر معادلات مهندسی

$$\phi = \phi_1 + \phi_2 \tag{(TT)}$$

$$\rho_{np} = \frac{\phi \rho_{np1} + \phi_2 \rho_{np2}}{(TT)} \tag{(TT)}$$

$$c_{p,np} = \frac{\phi c_{p,np1} + \phi c_{p,np1}}{\phi} \tag{(a)}$$

$$k_{np} = \frac{\phi k_{np1} + \phi k_{np2}}{\phi} \tag{(75)}$$

خـواص ترمـوفیزیکی نانوسـیال هیبریـدی و مونـو نانوسـیال مطابق به شرح زیر از روابط (۳۷) تا (۴۰) محاسبه میشوند [۱۷]:

$$\rho_{nf} = (1 - \phi) \rho_{bf} + \rho_{np} \phi \tag{(TV)}$$

$$c_{p,nf} = \frac{\left(1-\phi\right)\rho_{bf}c_{p,bf} + \phi\rho_{np}c_{p,np}}{\rho_{nf}} \tag{(\%A)}$$

$$k_{nf} = k_{bf} \left(\frac{k_{np} + 2k_{bf} + 2(k_{np} - k_{bf})\phi}{k_{np} + 2k_{bf} - (k_{np} - k_{bf})\phi} \right) [\Upsilon\Upsilon]$$
 (Y9)

$$\mu_{nf} = \frac{\mu_{bf}}{\left(1 - \phi\right)^{2.5}} \left[\Upsilon\Upsilon\right] \tag{(4.)}$$

جدول (۴): خواص ترموفیزیکی نانوذرات مورد مطالعه [۵ و ۳۴]					
k (W/mK)	c _p (J/kgK)	ρ (kg/m ³)	نانوذره		
۳۰۰۰	۷۹۶	18	MWCNTs		
٨•/۴	۶۷.	۵۱۸۰	Fe ₃ O ₄		

۳. بررسی صحت نتایج روش مطالعهٔ حاضر با کارهای گذشتهٔ مرتبط با نانوسیال هیبریدی

بهمنظور اعتبارسنجی مدل حرارتی توسعه دادهشده در مطالعهٔ حاضر، از کارهای گذشته مرتبط با نانوسیال هیبریدی استفاده شده است. بدین منظور مدلسازی برای نانوسیالها و شرایط مطالعهٔ بلوس و تیزیوانیدیس [۱۳] انجام شده است. در شکل (۴) راندمان انرژی کلکتور خورشیدی سهموی خطی بهدستآمده برای مونو نانوسیال اکسید آلومینیوم – سیلترم ۲۰۰ در کسر حجمی ۳٪ و نانوسیال هیبریدی اکسید آلومینیوم/دی اکسید تیتانیوم – سیلترم نایوسیال هیبریدی اکسید آلومینیوم/دی اکسید تیتانیوم – سیلترم نتایج بهدستآمده توسط بلوس و تیزیوانیدیس [۱۳] مقایسه شده است. با مشاهدهٔ نتایج در شکل (۴) استنباط می شود که روش حل مطالعهٔ حاضر از دقت بالایی برخوردار است.

۴. نتایج و بحثها

به منظور بررسی عملکرد کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی و مقایسهٔ آن با مونو نانوسیال و سیال پایه از دو نانوذرهٔ نانولوله های کربنی چنددیواره (MWCNTs) و اکسید آهن مگنتیت (Fe₃O₄) و سیال پایه روغین ترمینول وی پی ۱ (Therminol VP-1) استفاده شده است. محاسبات نانوسیال در

کسر حجمی ۲۰/۳٪ انجام شده، بهطوری که در نانوسیال هیبریدی نسبت کسر حجمی MWCNTs به Fe₃O4 مطابق با [۱۱] برابـر بـا ۲۶ به ۷۴ در نظر گرفته شده است. دمای محاسباتی در بازهٔ ۵۰۰ تـا ۶۰۰ کلوین در نظر گرفته شده است. در واقع در مطالعهٔ حاضر عدد پرانتل در بازهٔ ۲/۵۰ تا ۶/۱۳ و عدد رینولدز در بـازهٔ ۱۰^۴ تـا ۲۰۲×۲ بهعنوان قیدهای مسئله در نظر گرفته شدهاند.

یکی از پارامترهای مهم مورد نظر در مطالعهٔ کلکتورهای خورشیدی بحث راندمان انرژی آنهاست. اغلب مطالعات انجامشده با استفاده از نانوسیالها در کلکتورهای سهموی خطی، افزایش راندمان انرژی کلکتور را گزارش کردهاند [۳]. در شکل (۵) راندمان انرژی کلکتور خورشیدی با استفاده از سیالهای عامل مختلف شامل سیال پایهٔ ترمینول وی پی ۱، مونو نانوسیال اکسید آهن-ترمینول وی پی ۱ و نانوسیال هیبریدی MWCNT/ اکسید آهن ترمینول وی پی ۱ در اعداد رینولدز مختلف و دمای ۵۵۰ کلوین و کسر حجمی ۲۰۰٪ نشان داده شده است.

شکل (۵): تغییرات راندمان انرژی کلکتور سهموی خطی برحسب عدد رینولدز با استفاده از سیالهای کاری مختلف در دمای (K) ۵۵۰ و کسر حجمی ۰/۳٪

شکل (۵) نشان میدهد که برای هر سه سیال عامل، با افزایش عدد رینولدز راندمان انرژی کلکتور افزایش مییابد. افزایش عدد رینولدز باعث افزایش عدد ناسلت شده و متعاقب آن افزایش ضریب انتقال حرارت جابهجایی را به همراه دارد. در نتیجه، مقدار انرژی مفید کلکتور افزایش یافته، باعث افزایش راندمان انرژی می شود. با مشاهدهٔ شکل (۵) نتیجه گرفته می شود که راندمان انرژی کلکتور خورشیدی با استفاده از مونو نانوسیال نسبت به استفاده از سیال پایه بیشتر است.

همچنین از شکل (۵) مشاهده میشود که راندمان انرژی کلکتور هنگام استفاده از نانوسیال هیبریدی نسبت به مونو نانوسیال

در شکل (۷) تغییرات راندمان انرژی کلکتور برای سه سیال عامل پیش گفته د. در دماهای مختلف ورودی نشان داده شده است. کاهش راندمان انرژی با افزایش دمای ورودی سیال در انواع کلکتورهای خورشیدی موضوعی شناخته شده است. افزایش دمای ورودی سیال عامل باعث افزایش دمای لولهٔ جاذب می شود. متعاقب آن، تلفات حرارتی افزایش یافته است که این موضوع منجر به کاهش راندمان انرژی می شود. راندمان انرژی کلکتور سهموی خطی نازوسیال مونو نانوسیال اکسید آهن – ترمینول وی پی ۱ اندکی بیشتر از نانوسیال هیبریدی MWCNTs/ اکسید آهن – ترمینول وی پی ۱ نازی کلکتور با استفاده از نانوسیالها نسبت به سیال پایه بیشتر نرژی کلکتور با استفاده از نانوسیالها نسبت به سیال پایه بیشتر می شود. علت ایشتر بودن راندمان انرژی کلکتور وقتی که از نانوسیالات استفاده می شود، بالاتر بودن عدد ناسلت و متعاقب آن

مهم ترین پارامتری که در تحلیل هیدرودینامیکی مبدلهای حرارتی با سیال عامل نانوسیال بررسی می شود، ضریب اصطکاک است. ضریب اصطکاک در کلکتورهای خورشیدی نقش مهمی در میزان افت فشار و توان پمپاژ دارد. به همین دلیل این پارامتر در مطالعهٔ حاضر بررسی شده است. در شکل (۹) تغییرات ضریب اصطکاک برای سیال پایه، نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال در اعداد رینولدز مختلف و کسر حجمی ۲۸۰٪ ترسیم شده است. کاهش ضریب اصطکاک با افزایش عدد رینولدز در مکانیک سیالات یک مطلب اثبات و در شکل (۹) نیز نشان داده شده است. از طرف نانوسیال هیبریدی بیشتر از سیال پایه و کمتر از مونو نانوسیال است. به طور متوسط ضرایب اصطکاک نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال نسبت به ضریب اصطکاک سیال پایه بهترتیب ۳٪ و ۱۰٪ بیشتر هستند. همچنین به طور متوسط ضریب اصطکاک مونو نانوسیال

مطالعهٔ عملکرد حرارتی و هیدرودینامیکی یک کلکتور خورشیدی سهموی خطی با استفاده از... ۹۱

شکل (۱۰): تغییرات بازده حرارتی– هیدرودینامیکی برحسب عدد رینولدز برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال در دمای (K) ۵۵۰ و کسر حجمی ۰/۳٪

همچنین مطابق با شکل (۱۰) وشکل (۱۱) مشاهده می شود که کلکتور خورشیدی سهموی خطی هنگام استفاده از نانوسیال هیبریدی عملکرد حرارتی بهتری نسبت به مونو نانوسیال دارد. برای مثال برای ۱۵۰۰۰=Re و (K) ۵۵۰۰–Tin نسبت Nu_{nf}/Nu_{bf} و ۱۸۰۴ و برای مثال برای نانوسیال هیبریدی بهترتیب برابر با ۱۰۱۰۸ و ۱۰۰۳ و برای مونو نانوسیال بهترتیب برابر ۱۱۱۳ و ۱۰۱۰۴ است. بر این اساس نسبت افزایش عدد ناسلت مونونانوسیال به نانوسیال هیبریدی حدود ۲۰۰٪ است، درحالی که نسبت افزایش ضریب اصطکاک حدود ۷٪ است و نقش بسیار زیادی در کمتر بودن PEC مونو نانوسیال نسبت به نانوسیال هیبریدی دارد.

با بررسی شکل (۱۰) مشاهده می شود که در تمامی اعداد رینولدز، مقدار بازده حرارتی – هیدرودینامیکی نانوسیال هیبریدی بیشتر از مونو نانوسیال است. همچنین تغییرات آن برحسب عدد رینولدز نامحسوس است. در واقع افزایش عدد رینولدز باعث بیشتر شدن عملکرد حرارتی کلکتور نخواهد شد.

حدود ۷٪ بیشتر از ضریب اصطکاک نانوسیال هیبریدی است.

شکل (۹): تغییر ضریب اصطکاک با عدد رینولدز با استفاده از سیالهای عامل مختلف در دمای (K) ۵۵۰ و کسر حجمی ۰/۳٪

معیار ارزیابی عملکرد (PEC) یا بازده حرارتی – هیدرودینامیکی پارامتر مهمی در بررسی میزان کارایی و بهبود عملکرد حرارتی یک کلکتور خورشیدی است. این پارامتر، عملکرد هیدروترمال نیز نامیده میشود [۳۷]. PEC در واقع یک عدد بیبعد است که نسبت تغییر عملکرد حرارتی به تغییر عملکرد هیدرودینامیکی را نشان میدهد و رابطه آن بهصورت زیر تعریف میشود [۳۸]:

$$PEC = \frac{Nu_{nf} / Nu_{bf}}{(f_{nf} / f_{bf})^{\frac{1}{3}}}$$
(*1)

هنگامی که از نانوسیال بهجای سیال پایه استفاده می شود، مقدار PEC باید بزرگتر از ۱ باشد که نشاندهندهٔ سودمندی و بهبود انتقال حرارت با استفاده از نانوسیال است. با وجود این اگر مقدار PEC کمتر از ۱ باشد نباید از نانوسیال استفاده شود.

معیار ارزیابی عملکرد کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی MWCNTs/ اکسید آهن – سیلترم ۸۰۰ و مونو نانوسیال اکسید آهـن – سیلترم ۸۰۰ برحسب عـدد رینولـدز در دمای (K) ۵۵۰ و کسر حجمی ۲/۰٪ در شکل (۱۰) و برحسب دمای ورودی در عدد رینولـدز ۱۵۰۰۰ و کسر حجمی ۲/۰٪ در شکل (۱۱) ترسیم شده است. همان طور که از شکل (۱۰) وشکل (۱۱) مشاهده میشود، بازده حرارتی – هیـدرودینامیکی نانوسیال هیبریـدی و مونـو نانوسیال بـزرگتـر از ۱ است و در واقع نشاندهندهٔ سودمندی نانوسیال هیبریـدی MWCNTs/ اکسید آهن – سیلترم ۸۰۰ و مونو نانوسیال اکسید آهـن – سـیلترم ۸۰۰ در کلکتور سهموی خطی مدل 2-SL در دما و اعداد رینولـدز مـورد مطالعه در کار حاضر است.

1. Performance evaluation criterion

۹۲ نشریه علمی پژوهشی مهندسی و مدیریت انرژی

از طرفی دیگر، با توجه به شکل (۱۱) در تمام دماهای مورد بررسی، عملکرد کلکتور با استفاده از نانوسیال هیبریدی بهتر از مونو نانوسیال است. همچنین با افزایش دما بازده حرارتی-هیدرودینامیکی کاهش مییابد که علت آن کاهش نسبت عدد ناسلت با افزایش دماست. در واقع کلکتور در دماهای کمتر (در بازهٔ دمایی مورد بررسی) عملکرد حرارتی بهتری دارد.

به منظور مشخص کردن بیشترین و کمترین مقدار افزایش راندمان انرژی کلکتور و همچنین بازده حرارتی – هیدرودینامیکی که در شرایط مسئلهٔ حاضر رخ می دهد، شکل هایشکل (۱۲) و شکل (۱۳) تهیه و ارائه شدهاند. همان طور که از شکل (۱۲) مشاهده می شود، بیشترین میزان افزایش راندمان انرژی کلکتور در کمترین عدد رینولدز و بیشترین دمای حاکم بر مسئله رخ می دهد. بیشترین مقدار بهبودی راندمان انرژی کلکتور برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بهترتیب برابر با ۲/۱۷٪ و ۲/۲۲٪ است.

از طرفی دیگر مطابق با شکل (۱۳)، بیشترین PEC در کمترین دما رخ داده است، حال آنکه تغییرات عدد رینولدز تأثیری بر بازده نداشته است. بر این اساس بیشترین مقدار بازده حرارتی-هیدرودینامیکی کلکتور برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بهترتیب برابر با ۱/۱۰۸ و ۱/۰۸۹ است.

راندمان اگزرژی کلکتور خورشیدی سهموی خطی با استفاده از سیالهای عامل مختلف در شکل (۱۴) ترسیم شده است. با بررسی شکل (۱۴) مشاهده می شود که روند تغییرات هر سه نمودار مشابه است.

شکل (۱۲): بیشترین و کمترین میزان افزایش راندمان انرژی کلکتور با استفاده از نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال نسبت به سیال پایه

برای سیال پایه و نانوسیالها، راندمان اگزرژی یک مقدار بیشینه در دمای (K) ۵۷۰ دارد که این مقدار بیشینهٔ اگزرژی برای سیال پایه برابر با ۵۷۰/۲۳٪ و برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بهترتیب برابر با ۳۴/۲۷٪ و ۳۴/۳۰٪ است. افزایش دمای ورودی منجر به افزایش فاکتور اگزرژی (۳۰/۲۰۱) میشود، ولی بهطور همزمان باعث کاهش راندمان انرژی میشود (شکل (۷). در واقع حرارت در دماهای بالا دارای کیفیت بالاتر و مقدار کمتر است [۴۶]. بر این اساس، وجود یک مقدار بیشینه در شکل (۱) در اثر این دو عامل است. شایان ذکر است که منظور از مقدار حرارت در دماهای بالا دارت مفید (Qu) است که در دماهای بالا بر اثر زیاد شدن اتلافات حرارتی مقدار آن کمتر میشود.

برای سیالهای عامل مختلف

از طرفی دیگر، شکل (۱۴) نشان میدهد که راندمان اگزرژی کلکتور خورشیدی با استفاده از نانوسیال بیشتر از سیال پایه است. همچنین از شکل (۱۵) دیده می شود که با افزایش دمای ورودی میزان افزایش راندمان اگزرژی نانوسیال ها نسبت به سیال پایه نیز بیشتر می شود.

میزان افزایش راندمان اگزرژی برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال در دمای (K) ۵۱۰ به تر تیب برابر با ۰/۸۶٪ و ۰/۹۳٪ و در دمای (K) ۶۰۰ به تر تیب برابر با ۱/۴۹٪ و ۱/۵۸٪ است. بنابراین راندمان اگزرژی کلکتور با استفاده از مونو نانوسیال اندکی بیشتر از نانوسیال هیبریدی است.

۵. نتیجهگیری

در این مقاله، عملکرد حرارتی و هیدرودینامیکی یک کلکتور سهموی خطی با استفاده از نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بهصورت تئوری مطالعه شده است. نانوسیال هیبریدی شامل نانوکامپوزیت MWCNTs– اکسید آهـن با نسبت ۲۶ بـه ۷۴ و مونو نانوسیال اکسید آهن و سیال پایهٔ روغن معدنی ترمینول وی پی ۱ هستند. عدد رینولدز در بازهٔ ۱۰۴ تا ۱۰۴×۲ و دمای ورودی نیز در بازهٔ ۵۰۰ تا ۶۰۰ کلوین در نظر گرفته شدهاند. پس از تجزیه و تحلیل دادههای خروجی، نتایج مهم زیر استخراج شد.

- راندمان انرژی کلکتور سهموی خطی هنگام استفاده از نانوسیال هیبریدی اندکی کمتر از مونو نانوسیال است. میزان افزایش راندمان انرژی کلکتور با افزایش عدد رینولدز کاهش و با افزایش دمای ورودی افزایش مییابد. بیشترین مقدار افزایش راندمان برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال نسبت به سیال پایه بهترتیب برابر ۲/۱۷ و ۲/۲۲٪ هستند که در بیشترین دما و کمترین عدد رینولدز نتیجه شدهاند.
- بازده حرارتی هیدرودینامیکی کلکتور در تمامی اعداد رینولدز و دماهای مورد بررسی با استفاده از نانوسیال هیبریدی بیشتر از هنگامی است که سیال عامل مونو نانوسیال باشد. بیشترین مقدار بازده حرارتی – هیدرودینامیکی کلکتور برای نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال بهترتیب برابر با ۱/۱۰۸ و

۱/۰۸۹ است. بنابراین در شرایط مطالعهٔ حاضر نانوسیال هیبریدی نسبت به مونو نانوسیال عملکرد حرارتی بهتری دارد.

 نمودارهای راندمان اگزرژی کلکتور برحسب دمای ورودی برای شرایط استفاده ار مونو نانوسیال، نانوسیال هیبریدی و سیال پایه دارای مقداری بیشینه است. همچنین راندمان اگزرژی کلکتور وقتی از نانوسیالها استفاده شود، نسبت به شرایط استفاده از سیال پایه بیشتر است. بیشترین مقدار افزایش راندمان اگزرژی نانوسیال هیبریدی و مونو نانوسیال نسبت به سیال پایه بهترتیب برابر با ترتیب برابر با ۱/۴۹/۱٪ و ۱/۸۸/ است. بر این اساس راندمان اگزرژی کلکتور با استفاده از مونو نانوسیال اندکی بیشتر از نانوسیال هیبریدی است.

فهرست علائم

A	مساحت (m ²)
c_p	ظرفیت حرارتی ویژه در فشار ثابت (J/kgK)
D	قطر (m)
Ε	جریان اگزرژی (W)
f	ضريب اصطكاك
G_b	تشعشع مستقیم خورشیدی (W/m ²)
h	ضریب انتقال حرارت جابهجایی (W/m ² K)
hour	ضريب انتقـال حـرارت جابـمجـايي بـين پوشـشر د
rout	شیشهای و محیط اطراف (<i>W/m²K</i>)
k	قابلیت هدایت حرارتی (W/mK)
K	بهينەساز زاوية برخوردى
L	طول لوله (m)
'n	دبی جرمی (<i>kg/s</i>)
Nu	عدد ناسلت
Pr	عدد پرانتل
Q	شار حرارتی (W)
Re	عدد رينولدز
Т	دما (K)
V_{wind}	سرعت باد (m/s)
W	عرض (m)
ىلائم يوناني	ى س
α	ضريب جذب
γ	ضریب دریافت
E	ضريب صدور
n	ر اندمان

زاويهٔ برخورد (°)

θ

۹۴ نشریه علمی پژوهشی مهندسی و مدیریت انرژی

a دهانه amb محیط bf سیال پایه c پوشش ci پوشش داخلی co پوشش خارجی en انرژی ex

مراجع

میانگین سیال fm ورودى in اتلافات حرارتي loss نانو سيال nf نانو ذره np نانوذرهٔ نانولولههای کربنی چنددیواره npl نانو ذرهٔ اکسید آهن np2 نورى opt خروجي out در بافت کننده r دريافتكنندة داخلى ri دريافتكنندة خارجى roجذبشده S sky خورشيد sun مفيد и شرايط مرجع 0

- Mwesigye, A., Bello-Ochende, T., Meyer, J. P., "Numerical investigation of entropy generation in a parabolic trough receiver at different concentration ratios", Energy, Vol. 53, pp. 114-127, 2013.
- [2] Dupont, E., Koppelaar, R., and Jeanmart H., "Global available solar energy under physical and energy return on investment constraints", Applied Energy, Vol. 257, p. 113968, 2020.
- [3] Bellos, E., and Tzivanidis, C., "Thermal efficiency enhancement of nanofluid-based parabolic trough collectors", Journal of Thermal Analysis and Calorimetry, Vol. 7, 2018.
- [4] Ebrazeh, Sh., Sheikholeslami, M., "Applications of nanomaterial for parabolic trough collector", Powder Technology, 2020.
- [5] Abed, N., Afgan, I., "An extensive review of various technologies for enhancing the thermal and optical performances of parabolic trough collectors", International Journal of Energy Research, Vol. 44, No. 7, pp. 5117–5164, 2020.
- [6] Mwesigye, A., Huan, Z., "Thermal and Thermodynamic Performance of a Parabolic Trough Receiver with Syltherm800-Al₂O₃ Nanofluid as the Heat Transfer Fluid", Energy Procedia, Vol. 75, pp. 394–402, 2015.
- [7] Kasaeian, A., Daneshazarian, R., Rezaei, R., Pourfayaz, F. Kasaeian, G., "Experimental investigation on the thermal behavior of nanofluid direct absorption in a trough collector", Journal of Cleaner Production, Vol. 158, pp. 276–284, 2017.
- [8] Kasaeian, A., Daviran, S., Azarian, R.D., Rashidi, A., "Performance evaluation and nanofluid using capability study of a solar parabolic trough collector", Energy conversion and management, Vol. 89, pp. 368-

375, 2015.

- [9] Babu, J. R., Kumar, K. K., Rao, S. S., "State-of-art review on hybrid nanofluids State-of-art review on hybrid nano fluids", Renewable and Sustainable Energy Reviews, Vol. 77, pp. 551–565, 2017.
- [10] Sidik, N.A.C., Jamil, M.M., Japar, W.M.A.A., Adamu, I.M., "A review on preparation methods, stability and applications of hybrid nanofluids", Renewable and Sustainable Energy Reviews, Vol. 80, pp. 1112–1122, 2017.
- [11] Sundar, L.S., Singh, M.K., Sousa, A.C., "Enhanced heat transfer and friction factor of MWCNT-Fe₃O₄/water hybrid nanofluids", International Communications in Heat and Mass Transfer, Vol. 52, pp. 73–83, 2014.
- [12] Verma, S.K., Tiwari, A.K., Tiwari, S., Chauhan, D.S., "Performance analysis of hybrid nanofluids in flat plate solar collector as an advanced working fluid", Solar Energy, Vol. 167, pp. 231–241, 2018.
- [13] Bellos, E., Tzivanidis, C., "Thermal analysis of parabolic trough collector operating with mono and hybrid nano fluids", Sustainable Energy Technologies and Assessments, Vol. 26, pp. 105-115, 2018.
- [14] Al-Oran, O., Lezsovits, F. Aljawabrah, A., "Exergy and energy amelioration for parabolic trough collector using mono and hybrid nanofluids", Journal of Thermal Analysis and Calorimetry, Vol. 140, pp. 1579–1596, 2020.
- [15] Menbari, A., Alemrajabi, A. A., Rezaei, A., "Experimental investigation of thermal performance for direct absorption solar parabolic trough collector (*DASPTC*) based on binary nanofluids", Experimental Thermal and Fluid Science, Vol. 80, pp. 218–227, 2017.
- [16] Minea, A. A., El-Maghlany, W.M., "Influence of

hybrid nanofluids on the performance of parabolic trough collectors in solar thermal systems: Recent findings and numerical comparison", Renewable Energy, Vol. 120, pp. 350–364, 2018.

- [17] Ekiciler, R., Arslan, K., Turgut, O. and Kurşun, B., "Effect of hybrid nanofluid on heat transfer performance of parabolic trough solar collector receiver", Journal of Thermal Analysis and Calorimetry, pp.1-18, 2020.
- [18] Salman, S., Talib, A. A., Saadon, S., Sultan, M. H., "Hybrid nanofluid flow and heat transfer over backward and forward steps: A review", Powder Technology, Vol. 363, pp. 448–472, 2020.
- [19] Verma, S. K., Tiwari, A. K., Chauhan, D. S., "Experimental evaluation of flat plate solar collector using nanofluids", Energy Conversion and Management, Vol. 134, pp. 103–115, 2017.
- [20] Verma, S. K., Tiwari, A. K., Tiwari, S., Chauhan, D. S., "Performance analysis of hybrid nano fl uids in flat plate solar collector as an advanced working fluid", Solar Energy, Vol. 167, pp. 231–241, 2018.
- [21] Kim, H., Ham, J., Park, C. Cho, H., "Theoretical investigation of the efficiency of a U-tube solar collector using various nanofluids", Energy, Vol. 94, pp. 497–507, 2016.
- [22] Maxwell J. C., A treatise on electricity and magnetism, vol. 1. Oxford: Clarendon Press, 1873.
- [23] Brinkman H. C., "The viscosity of concentrated suspensions and solutions", The Journal of Chemical Physics, Vol. 20, No. 4, p. 571, 1952.
- [24] Bellos, E., and Tzivanidis, C., "A detailed exergetic analysis of parabolic trough collectors", Energy Conversion and Management, Vol. 149, pp. 275-292, 2017.
- [25] F-Chart Software, Engineering Equation Solver (EES) Professional V10.090-3D (6/15/16), http://www 2016 fchartsoftware.com/ees/.
- [26] Duffie, J.A., Beckman, W.A. and Blair, N., Solar Engineering of Thermal Processes, Photovoltaics and Wind. John Wiley & Sons, 2020.
- [27] Behar, O., Khellaf, A., Mohammedi, K., "A novel parabolic trough solar collector model – Validation with experimental data and comparison to Engineering Equation Solver (EES)", Energy Conversion and Management, Vol. 106, pp. 268–281, 2015
- [28] Swinbank W. C., "Long □wave radiation from clear skies", Quarterly Journal of the Royal Meteorological Society, Vol. 89, No. 381, pp. 339–348, 1963.
- [29] Mullick S. C., Nanda S. K., "An improved technique for computing the heat loss factor of a tubular absorber", Solar Energy, Vol. 42, No. 1, pp. 1–7, 1989.
- [30] Forristall R., "Heat Transfer Analysis and Modeling of a Parabolic Trough Solar Receiver Implemented in Engineering Equation Solver Heat Transfer Analysis and Modeling of a Parabolic Trough Solar Receiver Implemented in Engineering Equation Solver", 2003.
- [31] Mahian, O., Kianifar, A., Sahin, A.Z. and Wongwises, S., "Entropy generation during Al₂O₃/water nanofluid flow in a solar collector: Effects of tube roughness, nanoparticle size, and different thermophysical models", International Journal of Heat and Mass Transfer, Vol. 78, pp. 64–75, 2014.
- [32] Aghaei, A., Sheikhzadeh, G. A., Dastmalchi, M., Forozande, H., "Numerical investigation of turbulent forced-convective heat transfer of Al₂O₃-water nanofluid with variable properties in tube", Ain Shams

Engineering Journal, Vol. 6, No. 2, pp. 577–585, 2015.

- [33] Bergman, T.L., Lavine, A.S., Fundamentals of heat and mass transfer. John Wiley & Sons New York, 2017.
- [34] Sundar, L. S., Naik, M. T., Sharma, K. V., Singh, M. K., Reddy, T. C. S., "Experimental investigation of forced convection heat transfer and friction factor in a tube with Fe₃O₄ magnetic nanofluid", Experimental Thermal and Fluid Science, Vol. 37, pp. 65–71, 2012.
- [35] Petela, R., "Exergy of undiluted thermal radiation", Solar Energy, Vol. 74, No. 6, pp. 469–488, 2003.
- [36] Mwesigye, A., Yılmaz, İ. H., Meyer, J. P., "Numerical analysis of the thermal and thermodynamic performance of a parabolic trough solar collector using SWCNTs-Therminol®VP-1 nanofluid", Renewable Energy, Vol. 119, pp. 844–862, 2018.
- [37] Allouhi, A., A., M.B., Saidur, R., Kousksou, T., Jamil, A., 2018. "Energy and exergy analyses of a parabolic trough collector operated with nanofluids for medium and high temperature applications", Energy Conversion and Management, Vol. 155, pp.201-217.
- [38] Okonkwo, E. C., Wole-Osho, I., Kavaz, D., Abid, M., "Comparison of experimental and theoretical methods of obtaining the thermal properties of alumina / iron mono and hybrid nano fluids", Journal of Molecular Liquids, Vol. 292, p. 111377, 2019.
- [39] Sundar, L. S., Singh, M. K., Sousa, A. C., "Investigation of thermal conductivity and viscosity of Fe₃O₄ nanofluid for heat transfer applications", International Communications in Heat and Mass Transfer, Vol. 44, pp. 7–14, 2013.
- [40] Edalatpour M., Solano J. P., "Thermal-hydraulic characteristics and exergy performance in tube-onsheet flat plate solar collectors: Effects of nanofluids and mixed convection", International Journal of Thermal Sciences, Vol. 118, pp. 397–409, 2017.
- [41] https://www.loikitsdistribution.com/files/syltherm-800technical-data-sheet.pdf.
- [42] Minea A. A., "Hybrid nanofluids based on Al₂O₃, TiO₂ and SiO₂ Numerical evaluation of different approaches", International Journal of Heat and Mass Transfer, Vol. 104, pp. 852–860, 2017.
- [43] Pak, B. C., Cho, Y.I., "Hydrodynamic and heat transfer study of dispersed fluids with submicron metallic oxide particles", Experimental Heat Transfer an International Journal, Vol. 11, No. 2, pp. 151-170, 1998.
- [44] Alsarraf, J., Shahsavar, A., Mahani, R. B., Talebizadehsardari, P., "Turbulent forced convection and entropy production of a nanofluid in a solar collector considering various shapes for nanoparticles", International Communications in Heat and Mass Transfer, Vol. 117, p. 104804, 2020.

[46] Bellos, E., Tzivanidis, C., and Tsimpoukis, D., "Thermal, hydraulic and exergetic evaluation of a parabolic trough collector operating with thermal oil and molten salt based nanofluids", Energy Conversion and Management, Vol. 156, pp. 388-402, 2018.